

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่า¹

ธัญญา ทิราพงษ์²

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่า มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความหมาย ความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่า ทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้และความเข้าใจว่า ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าเป็นปัญหาที่นานาประเทศที่มีจำนวนประชากรช้างป่ามาก ตระหนักว่าเป็นปัญหาสำคัญและเป็นปัญหาใหญ่ที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างปกติสุขของมนุษย์ ทำให้แต่ละประเทศจึงได้พยายามกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวมากมาย เช่น การกำหนดมาตรการการเยียวยาผู้เสียชีวิต หรือได้รับบาดเจ็บ และครอบครัวผู้เสียชีวิตจากปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่า การเคลื่อนย้ายช้างป่าไปอาศัยพื้นที่อื่นที่มีให้เกิดความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่า เป็นต้น เพื่อแก้ปัญหาให้ได้มากที่สุด และทำให้คนและช้างป่าอยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยประเทศไทยได้มีการกำหนดกฎหมายที่เกี่ยวกับความระหว่างคนและช้างป่า รวมไปถึงกฎหมายที่เกี่ยวกับมาตรการการเยียวยาความเสียหาย แต่เนื่องจากสภาพสังคมปัจจุบันได้เปลี่ยนไปจากเมื่อก่อนมาก เทคโนโลยีใหม่ได้เข้ามาทำให้พัฒนาไปอย่างซับซ้อนมากขึ้น ก็ทำให้กฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าไม่สามารถนำมาใช้แก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ปัญหาที่ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าอาจมีหลายปัจจัยที่ทำให้เกิดขึ้น และอาจเป็นปัจจัยใหม่ๆ ที่ยังมีได้มีกฎหมายกำหนดความรับผิดชอบที่ได้กระทำ ทำให้เมื่อเกิดการกระทำผิดแล้ว แต่ไม่มีการลงโทษการกระทำผิดนั้น รวมไปถึงกฎหมายที่เกี่ยวกับการเยียวยาความเสียหายไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการเยียวยาและการเยียวยานั้นไม่เป็นธรรมต่อผู้ประสบภัยพิบัติ และการดำเนินการเยียวยา ทั้งยังมีข้อจำกัดและหลักเกณฑ์ในการดำเนินการของกฎหมายจากปัญหาที่กล่าวมา

จากการศึกษาทำให้ทราบว่ามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในประเทศไทย ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการแก้ไขปัญหา ซึ่งยังมีข้อบกพร่อง และขาดความชัดเจนและไม่สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้น จึงทำให้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าในประเทศไทยมิได้ลดน้อยลงไป ซึ่งสามารถสรุปได้เป็นประเด็นดังต่อไปนี้

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่า โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์พัชรา เอื้อวรรณกิจ และคณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนทิชา ภักดีคง และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คนพร จิตต์จรุงเกียรติ

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง วิทยาเขตบางนา

ประเด็นที่ 1 คือ การไม่กำหนดมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดพื้นที่อยู่อาศัยของคนและช้างป่า

เนื่องจากปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าที่เกิดขึ้นมิได้เกิดในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า แต่อาจเกิดนอกเขตหรือบริเวณใกล้เคียง อันเนื่องมาจากพื้นที่หากินในป่าของช้างป่ามีไม่เพียงพอจำนวนช้างป่า จึงทำให้ออกมาหากินบริเวณนอกป่าจนทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่า เมื่อเกิดปัญหาเหล่านี้ การแก้ปัญหาโดยการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดพื้นที่อยู่อาศัยของคนและช้างป่าเพื่อรักษาไว้ซึ่งคนและช้างป่า เพราะการเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าล้วนมีแต่ความเสียหายเกิดขึ้นทั้งสิ้น

และหากมีการใช้มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดพื้นที่อยู่อาศัยของคนและช้างป่า แต่มีผู้ที่บุกรุกเข้าไปในเขตที่ดินส่วนที่เป็นกำหนดเป็นพื้นที่อยู่อาศัยของช้างป่าก็ต้องถือว่ากระทำความผิด และต้องระวางโทษตามกฎหมายที่ได้กำหนดไว้ในมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดพื้นที่อยู่อาศัยของคนและช้างป่า

ซึ่งในประเทศอินเดีย หรือเนปาลที่มีปัญหาช้างป่ารุกล้ำเช่นกันกับประเทศไทย จึงมีการแก้ปัญหาโดยให้ผู้เชี่ยวชาญลงพื้นที่ให้ความรู้ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างคนและช้าง และทำแนวกันพื้นที่อยู่อาศัยระหว่างคนและช้างป่า โดยกำหนดพื้นที่อย่างชัดเจน และสร้างความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันระหว่างคนและช้างป่าอย่างสันติ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าในประเทศอินเดีย และประเทศเนปาลจึงลดลง

จึงเห็นว่า หากมีการกำหนดทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดพื้นที่อยู่อาศัยของคนและช้างป่าว่าควรอยู่ห่างจากแนวกันพื้นที่ป่าที่ช้างป่าอาศัยอยู่ โดยระบุเป็นระยะเมตรหรือกิโลเมตร และมีการกำหนดบทลงโทษกรณีที่มีผู้บุกรุกเข้าไปในเขตที่ดินส่วนที่เป็นกำหนดเป็นพื้นที่อยู่อาศัยของช้างป่า ก็จะเป็นการลดการเผชิญหน้าของคนและช้างป่า และลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าได้

ประเด็นที่ 2 คือ ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้มาตรการในทางกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่า

ซึ่งความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าเกิดขึ้นในพื้นที่ประเทศไทย ทำให้เกิดผลกระทบตามมา ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตหรือทรัพย์สินของประชาชน จึงทำให้การบังคับใช้มาตรการเกี่ยวกับการเยียวยาความเสียหายจากปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งประเทศไทยได้มีกฎหมายที่คุ้มครองความเสียหายจากเหตุดังกล่าว คือ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยค่าใช้จ่ายเพื่อช่วยเหลือประชาชนตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2560 ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2556 ข้อ 5 ประกอบหลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติปลีกย่อยเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือด้านการเกษตรผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2556 ข้อ 5.1 โดยการบังคับใช้มาตรการการเยียวยานั้นอาจไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของเสียหายที่เกิดขึ้น และเกิดช่องว่างทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหาจึงทำให้ปัญหาความขัดแย้งระหว่าง

คนและช้างป่าของประเทศไทยในปัจจุบันมิได้ลดลง มีหน้าซ้ำยังเพิ่มขึ้นและมีระดับความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น อีกด้วย

เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับประเทศอินเดียซึ่งเป็นประเทศที่มีช้างป่ามากระจัดต้นๆ ในเอเชีย โดยมาตรการเยียวยาปัญหาที่เกิดจากความขัดแย้งระหว่างช้างป่าและคนคล้ายคลึงกับประเทศไทย โดยยังไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการเยียวยาที่ชัดเจน แต่มีการออกเป็นประกาศค่าเยียวยาอย่างเป็นทางการ ทั้งในกรณีบาดเจ็บหรือเสียชีวิต จึงเห็นว่า ความเสียหายจากกรณีความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าควรมี การกำหนดกฎหมาย หรือระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวกับการเยียวยาความเสียหายที่ชัดเจน และเป็นธรรมกับ ผู้เสียหายต่อไป

ประเด็นที่ 3 คือ ปัญหาเกี่ยวกับการไม่กำหนดบทลงโทษกรณีการลักลอบปล่อยช้าง โดยมีได้รับอนุญาต

เนื่องจากในประเทศไทยมีเพียงบทลงโทษ ที่เกี่ยวกับการฆ่า หรือจับช้างป่าเท่านั้น คือ มาตรา 17 มาตรา 18 และมาตรา 19 และความในมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติสำหรับรักษาช้างป่า พ.ศ. 2464 (และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ที่เป็นบทบัญญัติในเรื่องการลงโทษเมื่อกระทำความผิดตามความใน มาตรา 18 และมาตรา 19 เพียงเท่านั้น แต่มิได้มีการกำหนดโทษทางแพ่งหรือโทษทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับกรณี การลักลอบปล่อยช้าง โดยมีได้รับอนุญาตแต่อย่างใด ซึ่งการกระทำดังกล่าวก็ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหา ความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่าขึ้น จึงต้องมีมาตรการทางกฎหมายมาแก้ไขปัญหานี้ด้วยเช่นกัน

เนื่องจากความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่ามีหลายปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวนี้นี้ ไม่ว่าจะเป็น พื้นที่ป่าที่เป็นที่หาอาหารของช้างป่าไม่เพียงพอ หรือพื้นที่ป่าที่เคยเป็นที่อยู่อาศัยของช้างป่าถูกมนุษย์บุกรุก ตลอดจนการปล่อยช้างคืนสู่ธรรมชาติโดยมิได้รับอนุญาต จากการที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีคำสั่ง ที่ 60/2559 จึงทำให้ผู้ที่ครอบครองช้างโดยผิดกฎหมายเกรงกลัวความผิดจึงได้ลักลอบนำช้างมาปล่อยบริเวณ ใกล้เคียงป่า ซึ่งใกล้กับที่อยู่อาศัยของคนในละแวกนั้นด้วย ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าขึ้น ถ้าหากประเทศไทยมีการกำหนดกฎหมายห้ามกระทำการปล่อยช้างคือสู่ธรรมชาติโดยมิได้รับอนุญาต พร้อมกำหนดบทลงโทษก็จะสามารถลดความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าลงได้

จากการศึกษาค้นคว้ามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่า ผู้ศึกษา พบว่า มีข้อเสนอแนะ คือ

1. ควรมีการเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายตามพระราชบัญญัติสำหรับรักษาช้างป่า พ.ศ. 2464 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เพื่อให้ครอบคลุมถึงการกำหนดขอบเขตพื้นที่ป่าเพื่อสงวนให้ช้างป่าและกำหนดบทลงโทษ ที่ครอบคลุมถึงการกระทำความผิดกรณีที่บุกรุกต่อพื้นที่ป่าที่สงวนให้ช้างป่า กล่าวคือ

1.1 เพิ่มเติมพระราชบัญญัติสำหรับรักษาช้างป่า พ.ศ. 2464 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ภาค 2 การรักษาช้างป่า ดังนี้ “พื้นที่ป่าเพื่อสงวนให้ช้างป่าให้เป็นไปตามกฎกระทรวงกำหนด”

1.2 เพิ่มเติมพระราชบัญญัติสำหรับรักษาช้างป่า พ.ศ. 2464 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ภาค 5 การฟ้องและกำหนดโทษ ดังนี้ “ผู้ใดบุกรุกพื้นที่ที่กำหนดเป็นพื้นที่ป่าเพื่อสงวนให้ช้างป่า

แห่งพระราชบัญญัตินี้ ผู้นั้นมีความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่า 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่า ควรมีเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสำหรับรักษาช้างป่า พ.ศ. 2464 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เพื่อกำหนดให้แต่ละพื้นที่เป็น โชนิ่งกำหนดพื้นที่ป่าเพื่อสงวนใช้ช้างป่า และเป็นการคุ้มครองช้างป่า เหมือนดังเช่นการกำหนดพื้นที่จัดตั้งพื้นที่พิเศษเพื่อการอนุรักษ์ช้างป่า ตามกฎหมายของ Chief Wildlife Warden (CWLW) และกำหนดบุคคลผู้อาศัยอยู่ในบริเวณ 10 กิโลเมตรจากเขตพื้นที่รักษาพันธุ์สัตว์ป่า ต้องขึ้นทะเบียนและได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อการควบคุมและรักษาพื้นที่อนุรักษ์ในประเทศ อินเดีย

2. เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาลักษณะการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ระหว่างคนและช้างป่า และเพื่อให้การแก้ไขสอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้น จึงต้องแก้ไข โดยการอุดช่องว่างของกฎหมายและมีมาตรการทางกฎหมายที่เอื้อประโยชน์ต่อสาธารณะเป็นสำคัญ

2.1 ความไม่ชัดเจนของการกำหนดค่านิยมของการช่วยเหลือประชาชน ตามมาตรา 3 แห่งระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยค่าใช้จ่ายเพื่อช่วยเหลือประชาชนตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2562 ควรพิจารณาเพิ่มเติมค่านิยมในมาตรา 3

จาก “การช่วยเหลือประชาชน” หมายความว่า การให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับการเดือดร้อน หรือไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในการดำรงชีพ โดยอาจให้เป็นสิ่งของหรือจ่ายเงินหรือการจัดบริการสาธารณะเพื่อให้การช่วยเหลือประชาชนในระดับเขตพื้นที่หรือท้องถิ่น ตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เป็น “การช่วยเหลือประชาชน” หมายความว่า การให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับการเดือดร้อนจากเหตุความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่า หรือไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในการดำรงชีพ โดยอาจให้เป็นสิ่งของหรือจ่ายเงินหรือการจัดบริการสาธารณะเพื่อให้การช่วยเหลือประชาชนในระดับเขตพื้นที่หรือท้องถิ่น ตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2 ความไม่ชัดเจนของการกำหนดค่านิยมของภัยพิบัติ ตามข้อ 5 แห่งระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2562 ควรพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติม ค่านิยม ตามข้อ 5

จาก “ภัยพิบัติ” หมายความว่า สาธารณภัยอันได้แก่ อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง ภาวะฝนแล้ง ฝนทิ้งช่วง ภัยจากผู้เหิบ ภัยอันเกิดจากไฟฟ้า ภัยที่เกิดจากโรคหรือการระบาดของแมลง หรือศัตรูพืช ทุกชนิด ภัยอันเกิดจากโรคที่แพร่หรือระบาดในมนุษย์ อากาศหนาวจัดผิดปกติภัยสงคราม และภัยอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ก่อการร้าย กองกำลังจากนอกประเทศ ตลอดจนภัยอื่นๆ ไม่ว่าเกิดจากธรรมชาติหรือมีบุคคลหรือสัตว์ทำให้เกิดขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตร่างกายของประชาชน หรือทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน

เป็น “ภัยพิบัติ” หมายความว่า สาธารณภัยอันได้แก่ อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง ภาวะฝนแล้ง ฝนทิ้งช่วง ภัยจากผู้เหิบ ภัยอันเกิดจากไฟฟ้า ภัยที่เกิดจากโรคหรือการระบาดของแมลง หรือศัตรูพืชทุกชนิด ภัยอันเกิดจากโรคที่แพร่หรือระบาดในมนุษย์ อากาศหนาวจัดผิดปกติภัยสงคราม และภัยอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ก่อการร้าย กองกำลังจากนอกประเทศ ตลอดจนภัยอื่นๆ ไม่ว่าเกิดจากธรรมชาติหรือมีบุคคลหรือสัตว์ทำให้เกิดขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตร่างกายของประชาชน หรือทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน ความเสียหายที่เกิดจากความขัดแย้งระหว่างคนและสัตว์ป่า

2.3 ปัญหาการกำหนดหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2563 ข้อ 5.4.1.1 ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรแก้ไขข้อ 5.4.1.1

จาก “ข้อ 5.4.1.1 ให้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่พิชิตาย หรือเสียหายตามจำนวนพื้นที่การเกษตรจริงที่ได้รับ ความเสียหาย ทั้งนี้ ไม่เกินครัวเรือนละ 30 ไร่ โดยคิดจากต้นทุนการผลิตเฉลี่ย ดังนี้

(1) กรณีพืชอายุสั้นเสียหาย ให้ช่วยเหลือต้นทุนการผลิตเฉลี่ยเฉพาะรายการค่าวัสดุ

(2) กรณีไม่ผลไม่ยืนต้นเสียหาย ให้ช่วยเหลือต้นทุนการผลิตเฉลี่ยเฉพาะรายการค่าวัสดุ และต้นทุนเฉลี่ยก่อนให้ผลผลิต”

เป็น “ข้อ 5.4.1.1 ให้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่พิชิตาย หรือเสียหายตามจำนวนพื้นที่การเกษตรจริงที่ได้รับ ความเสียหาย ทั้งนี้ ราคาความเสียหายของพืชให้อ้างอิงตามตามราคากลางต้นไม้และพืช ตามประกาศสำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน เรื่อง บัญชีราคากลางต้นไม้และพืชผล พ.ศ. 2564

2.4 การกำหนดให้ผู้มีอำนาจประกาศให้ท้องที่นั้นเป็นเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ และให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีที่การที่กำหนด ตามข้อ 20 ประกอบข้อ 21 แห่งระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2562 ควรพิจารณายกเลิกการประกาศตาม ข้อ 20

ควร ยกเลิก ข้อ 20 เมื่อภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินเกิดขึ้นในท้องที่ใด ให้ผู้มีอำนาจดำเนินการประกาศให้ท้องที่นั้นเป็นเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(1) กรณีเกิดในกรุงเทพมหานคร ให้เป็นอำนาจของอธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(2) กรณีเกิดในจังหวัดอื่น ให้เป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดร่วมกับ คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติจังหวัด (ก.ช.ภ.จ.)

การประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินต้องกำหนดพื้นที่และระยะเวลาของการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัตินั้นด้วย ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

ในการประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินในจังหวัดอื่นๆ หากไม่สามารถประชุมคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติจังหวัด (ก.ช.ภ.จ.) ได้ทันทั่วทั้งปี และผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่า ความเสียหายดังกล่าว เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนด ก็ให้มีอำนาจพิจารณาประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินไปก่อนได้โดยไม่ต้องขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติจังหวัด (ก.ช.ภ.จ.)

ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องยกเลิกการประกาศตามข้อ 20 นี้ เพราะนอกจากจะเป็นการกำหนดที่ไม่เป็นธรรม และยังขัดต่อความเรียบร้อยของประชาชน และทำให้เป็นปัญหาในการเยียวยาความเสียหายกรณีความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่า

3. ปัญหาเกี่ยวกับการไม่กำหนดบทลงโทษกรณีการลักลอบปล่อยช้าง โดยมีได้รับอนุญาต จึงกลายเป็นช่องว่างในทางกฎหมายในการเอาผิดผู้กระทำความผิดในการปล่อยช้างป่าเข้าสู่ป่าและเป็นที่มาของการก่อให้เกิดปัญหาจากช้างที่เคยเป็นช้างเลี้ยงมาก่อน ดังนั้น ควรมีการกำหนดโทษกับผู้กระทำความผิด ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรมีเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสำหรับรักษาช้างป่า พ.ศ. 2464 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เพื่อกำหนดให้มีการกำหนดบทลงโทษกรณีการลักลอบปล่อยช้าง โดยมีได้รับอนุญาต

เพิ่มเติมพระราชบัญญัติสำหรับรักษาช้างป่า พ.ศ. 2464 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ภาค 5 การฟ้อง และกำหนดโทษ ดังนี้ “ผู้ใดได้กระทำการลักลอบปล่อยช้างเข้าสู่ป่า โดยมีได้รับอนุญาต ผู้นั้นมีความผิด ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 100,000 บาท”

และผู้ศึกษาเห็นว่า การที่มีได้กำหนดโทษเป็นโทษทางอาญา เนื่องจากเห็นว่าการลงโทษดังกล่าว ควรมุ่งเน้นการลงโทษปรับในอัตราอย่างสูง เนื่องจากหากเป็นการลงโทษจำคุกหรือกักขังในลักษณะที่เป็น การทำให้เสื่อมเสียเสรีภาพอาจบีบบังคับให้เจ้าของช้างเลือกที่จะฆ่าช้างเพราะเกรงกลัวความผิดในส่วนของการติดคุก แต่ถ้าเป็นเรื่องของการชดเชยค่าสินไหมทดแทนที่มีการกำหนดรายละเอียดเงื่อนไขที่มี ประสิทธิภาพเพียงพอในการลงโทษปรับกับผู้กระทำความผิดฐานปล่อยช้างจะทำให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัว การลงโทษปรับในอัตราอย่างสูง จะทำให้การปล่อยช้างป่าเข้าสู่ป่าโดยไม่ได้รับการอนุญาตที่เป็นต้นเหตุ ประการสำคัญในการที่ช้างก่อให้เกิดความเสียหายกับประชาชนทั่วไป ผู้เป็นเจ้าของช้างหรืออดีตเจ้าของช้าง จะต้องรับผิดชอบชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้กับเจ้าของทรัพย์สินและจะต้องลงโทษปรับให้กับรัฐ ซึ่งเป็นค่าปรับเชิงลงโทษ

เอกสารอ้างอิง

ณัฐพล ยิ่งกล้า. “กฎหมายสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าของไทย.” **HOT ISSUE**. กรุงเทพมหานคร :

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561.

ญชัชชญา ทองจันทร์ และคณะ. รายงานการวิจัย เรื่อง มาตรการทางกฎหมายเพื่อการบริหารจัดการ ให้มีจำนวน

ช้างป่าเอเชียที่เหมาะสมและทิศทางการเตรียมร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยอุทยานช้างป่าแห่งชาติ.

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2560

ณัชชญา ทองจันทร์, พิชัยศักดิ์ หรยางกูร, เฉชา ศิริเจริญ, วิสิฐ ญาณภีรต์, ประพฤติ นัตรประภาชัย,
ธนสาร จวงพานิช และรัฐสภา จุริมาศ. “มาตรการทางกฎหมายในการจัดการพื้นที่เพื่ออนุรักษ์ช้างป่า.”
วารสารนิติสังคมศาสตร์ 10 (มกราคม – มิถุนายน 2560):